

Sygn. akt II AKz 34/13

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący-Sędzia: SA Elżbieta Mieszczkańska (spr.)

Sędziowie: SA Gwidon Jaworski

SA Michał Marzec

Protokolant: Magdalena Baryła

przy udziale **Prokuratora Prok. Apel. Małgorzaty Bednarek**

po rozpoznaniu w sprawie przeciwko **J. P. i innym**

oskarżonym o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.

zażaleń pełnomocników oskarżyciela subsydiarnego R. W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 13 grudnia 2012 roku, sygn. akt V K 6/12

w przedmiocie umorzenia postępowania

na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 k.p.k.

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać

Sądowi Okręgowemu w Katowicach do merytorycznego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 13 grudnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Katowicach na podstawie art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzył postępowanie zainicjowane subsydiarnym aktem oskarżenia wniesionym przez oskarżyciela subsydiarnego R. W. przeciwko J. P., K. B., M. J. (1), J. K., K. K. oraz M. S., w którym R. W. oskarżył wyżej wymienionych o to, że od dnia 29 października 2008 roku do dnia 26 lutego 2009 roku działając wspólnie i w porozumieniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej za pomocą wprowadzenia w błąd Sądu Okręgowego w K. Wydział II Cywilny, co do zasadności występowania nieistniejącego roszczenia wynikającego ze złożonego w tym Sądzie blankietu dokumentu opatrzonego podpisem R. W., to jest weksla In blanco wypełnionego przez inną nieustaloną osobę niezgodnie z wolą osoby podpisanej na tym dokumencie oraz wystawionego w innym celu niż określono to w pozwie, doprowadzili wyżej wymieniony Sąd do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości pozwanego R. W. poprzez wydanie w dniu 10 marca 2009 roku w sprawie sygn. (...) nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym odnośnie zapłacenia na rzecz (...) Finanse Sp. z o.o. kwoty 3.453.994, - złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty oraz kwoty 32.217,00 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania, działając w ten sposób na szkodę wyżej wymienionego, to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § k.k.

Zażalenie na powyższe postanowienie wnieśli pełnomocnicy oskarżyciela subsydiarnego R. W.. I tak adwokat Ł. C. zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to art. 7 k.p.k. skutkujące błędnym ustaleniem stanu faktycznego, polegającym na przyjęciu, iż oskarżeni posłużyli się blankietem weksla In blanco wystawionym przez pokrzywdzonego R. W. zgodnie z jego wolą na zabezpieczenie roszczeń Spółki (...) S.A. wobec R. W., a następnie złożyli wypełniony weksel w Sądzie Okręgowym w K.

i na podstawie którego Sąd ten w sprawie o sygn. akt (...) wydał nakaz zapłaty przeciwko pokrzywdzonemu, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż oskarżeni posłużyli się wekslem blankietowym wystawionym przez R. W. niezgodnie z jego wolą oraz naruszenie art. 92 k.p.k. polegające na oparciu rozstrzygnięcia nie na wszystkich okolicznościach ujawnionych w postępowaniu, skutkujące błędnym przyjęciem przez Sąd, iż oskarżeni nie dopuścili się zarzucanych im czynów.

Drugi z pełnomocników oskarżyciela subsydiarnego adwokat M. J. (2) zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, a to art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez dokonanie oceny dowodów na posiedzeniu poprzedzającym rozprawę;
- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, to jest art. 167 k.p.k. i art. 2 § 1 i 3 k.p.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez dokonanie w sposób wybiórczy i niepełny oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz odstąpienie od przeprowadzenia wszystkich wnioskowanych dowodów, co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych i przyjęcia, że czyny w kształcie przedstawionym przez oskarżyciela subsydiarnego w akcie oskarżenia nie mogą wypełniać znamion czynów zabronionych, o których mowa w art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § k.k.;
- naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 10 ustawy Prawo Wekslowe poprzez jego błędna wykładnię i utożsamianie porozumienia wekslowego oraz deklaracji wekslowej oraz przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie istniało porozumienie wekslowe określające warunki dochodzenia świadczenia ze zobowiązania wekslowego, a przez to naruszenie przepisu prawa materialnego – art. 270 § 2 k.k. poprzez jego właściwe zastosowanie i przyjęcie, że blankiet weksla nie został wypełniony niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę.

W konkluzji zażaleń obaj skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do merytorycznego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenia pełnomocników oskarżyciela subsydiarnego zasługują na uwzględnienie.

Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy przyjął, iż do przedmiotowego weksla in blanco, czyli niepełnego w rozumieniu przepisów Prawa wekslowego, nie była sporządzona deklaracja wekslowa, co dawało posiadaczowi weksla prawo do wypełnienia go zgodnie z własną wolą i wykorzystania do dochodzenia należnych mu roszczeń wobec wystawcy weksla, skoro ten nie dołożył należytej staranności w prowadzeniu stosownej ewidencji weksli wychodzących i w przechowywaniu kopii tych dokumentów łącznie z porozumieniami wekslowymi. Takie zaś ustalenia nie pozwalają, w ocenie Sądu I instancji na przypisanie oskarżonym przestępstwa z art. 270 § 2 k.k., a w konsekwencji również z art. 286 § 1 k.k. w postaci tzw. oszustwa procesowego.

Z tak uproszczonym rozumowaniem trudno się zgodzić. Weksel własny in blanco to dokument zawierający co najmniej podpis wystawcy złożony w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Nie jest on jeszcze wekslem w rozumieniu Prawa wekslowego, bo nie zawiera wszystkich elementów wymaganych dla ważności weksla, ale jest dokumentem, skoro wystawca złożył na nim swój podpis właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego.

W takim też znaczeniu pozostaje on pod ochroną z jednej strony art. 10 Prawa wekslowego, a z drugiej strony art. 270 § 2 k.k. Zamachy skierowane przeciwko takiemu weksłowi w rozumieniu art. 270 § 2 k.k. mogą polegać na:

- podrobieniu weksła in blanco łącznie z nakreśleniem falsyfikatu podpisu wystawcy;
- uzupełnieniu weksła in blanco w sposób niezgodny z upoważnieniem udzielonym przez wystawcę;
- uzupełnieniu weksła in blanco przez osobę trzecią nie dysponującą upoważnieniem wystawcy.

W świetle dotychczas zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oczywistym jest jedynie to, że przedmiotowy weksel in blanco nie został podrobiony, ponieważ został on własnoręcznie podpisany przez jego wystawcę, czyli oskarżyciela subsydiarnego R. W.. Natomiast kwestie dotyczące uzupełnienia tego weksła w sposób zgodny bądź niezgodny z upoważnieniem udzielonym przez wystawcę, jak i uzupełnienia go przez osobę dysponującą lub nie upoważnieniem wystawcy, w świetle dotychczas zgromadzonego materiału dowodowego, nie jest już oczywiste, albowiem dowody zaprezentowane w sprawie, w tym łącznie z zeznaniami oskarżyciela, nie pozwalają na obecnym etapie, bez precyzyjnej oceny ich wiarygodności na stwierdzenie, że przedmiotowy weksel in blanco został wypełniony zgodnie z upoważnieniem udzielonym przez jego wystawcę i przez osobę dysponującą jego upoważnieniem.

W tym miejscu należy podnieść, że abstrakcyjność weksła in blanco nie polega na jego oderwaniu od woli wystawcy, a wola ta jest zawsze wyrażona w porozumieniu zawartym między wystawcą weksła a osobą, której ten weksel zostaje wręczony. Zawarcie tego porozumienia następuje zawsze z chwilą wystawienia weksła in blanco i wręczenia go wierzycielowi wekslowemu, a porozumienie to określa sposób uzupełnienia weksła.

Jest to zatem umowa zawierana pomiędzy wystawcą a odbiorcą weksła, do której w całości stosuje się przepisy prawa cywilnego, te zaś, jak i przepisy Prawa wekslowego, nie stawiają wymogu, aby była to umowa zawarta w szczególnej formie. Porozumienie wekslowe może być zatem pisemne lub ustne, wyraźne lub dorozumiane. Wprawdzie dla celów dowodowych wskazanym byłoby spisanie oświadczenia woli wystawcy weksła w postaci tzw. deklaracji wekslowej w tylu jednobrzmiących egzemplarzach, ile jest osób podpisanych na wekslu, ale brak takiej pisemnej deklaracji, wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego, nie może stanowić podstawy do uznania, że weksel in blanco został uzupełniony zgodnie z wolą wystawcy i przez osobę przez niego upoważnioną. Przeciwnie, jeżeli dłużnik wekslowy wydał weksel in blanco nawet bez żadnych wskazówek, co do jego wypełnienia, to domniemywa się, że zaufał on uczciwości wierzyciela i bez zastrzeżeń zgodził się na wypełnienie weksła przez tego ostatniego, przy założeniu, że zawsze weksel in blanco składany jest na zabezpieczenie konkretnych wierzytelności lub na zabezpieczenie konkretnych roszczeń mogących powstać w przyszłości z tytułu ewentualnych szkód i strat, jakie może spowodować wystawca weksła, bowiem tylko w tym znaczeniu wystawca weksła in blanco składając swój podpis miał zamiar zaciągnąć zobowiązanie wekslowe.

Niewątpliwie abstrakcyjność i samodzielność zobowiązania wekslowego stawia dłużnika wekslowego w trudnej sytuacji, chcąc bowiem uwolnić się od odpowiedzialności musi on podważyć sposób wypełnienia weksła wręzonego jako niepełny jedynie poprzez powołanie się na naruszenie uzgodnionych zasad uzupełnienia jego treści i musi wykazać, że konkretne uzgodnienie w jakiegokolwiek formie nastąpiło. W tym rozumieniu spoczywa na nim ciężar takiego dowodzenia, ale tylko w zakresie postępowania cywilnego. Natomiast w procesie karnym, w którym nie znane jest powyższe pojęcie procesowe, to Sąd w oparciu o zasady tego postępowania, a w szczególności w oparciu o przepis art. 2 § 1 pkt 1 i 3 oraz § 2 k.p.k., jak i art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. oraz art. 9 § 1 k.p.k. z urzędu jest zobowiązany do przeprowadzenia wszystkich niezbędnych dowodów oraz oceny ich wiarygodności w świetle wskazań wiedzy, doświadczenia życiowego i zasad logicznego rozumowania. Wobec zaś dotychczasowej niespójności dowodów zgromadzonych w sprawie, co do tego, czy przedmiotowy weksel został wypełniony zgodnie z wolą jego wystawcy wyrażoną w jakiegokolwiek formie i przez osobę przez niego upoważnioną, to Sąd I instancji, jak już powyżej wskazano, nie miał podstaw do uznania, że zeznania pokrzywdzonego – oskarżyciela subsydiarnego są niewiarygodne, co skutkowało przyjęciem braku podstaw do uznania, że

w zarzucanym przez niego oskarżonym czynie brak jest znamion przestępstwa.

Sąd, nie przesądzając sprawy co do meritum, zdaniem Sądu Apelacyjnego winien Sąd I instancji w oparciu o przeprowadzone w postępowaniu jurysdykcyjnym dowody, dążyć do ustalenia, w jaki sposób i w jakich okolicznościach przedmiotowy weksel in blanco znalazł się w posiadaniu firmy (...) S.A., a następnie został indosowany, kto dokonał wypełnienia treści tego weksla i czy wypełnienie to było zgodne z upoważnieniem wystawcy wyrażonym w jakiegokolwiek formie w chwili jego podpisania i wręczenia odbiorcy oraz kto faktycznie był tym odbiorcą. Ustalenia wymaga także kwestia, czy weksel ten został indosowany łącznie z wierzytelnością firmy (...) S.A. wobec wystawcy weksla i w jakim czasie wierzytelność ta powstała. Dopiero w pełni i wyczerpująco przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoli na podjęcie końcowych wniosków w zakresie, czy zarzucane oskarżonym zachowania wyczerpują znamiona przestępstw wskazanych w akcie oskarżenia.

Z powyższych względów orzeczono, jak w części dyspozytywnej.